

Til: Helse- og omsorgsdepartementet
Fra: HLF (Hørselshemmedes Landsforbund)
Dato: 09.10.2019

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med 67 500 medlemmer. 14,5 % av Norges befolkning over 20 år¹ har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen av hørselshemmede er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse. Anslag viser at det i 2020 vil være om lag en million nordmenn som vil ha en hørselsutfordring².

Høring – Prop. 121 S. Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019–2024)

HLF er positive til at Regjeringen kommer med et forslag om en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Hørselshemmede barn og unge med talespråk har flere utfordringer og er mer utsatte for å utvikle psykiske lidelser. For barnegruppen har HLF dokumentasjon på at hørselshemmede barn og unge sliter mer enn den typiske elev når det gjelder skoleprestasjoner samt at de også i større grad sliter sosialt. Dette kommer tydelig frem fra en kunnskapsoppsummering gjort av NTNU samfunnsforskning hvor de konkluderer at hørselshemmede i barnehage og skole kommer dårligere ut når det gjelder læring, sosiale relasjoner samt medvirkning på egen læring³.

HLFs egen mobbeundersøkelse fra våren 2017 underbygger også at mange hørselshemmede sliter i skolen. Undersøkelsen viser at halvparten av respondentene har opplevd mobbing⁴. HLF erfarer også at flere barn og unge med en hørselshemming ikke fanges opp. Derfor trenger vi et godt kunnskapsgrunnlag og gode verktøy for å i møte komme og forebygge psykiske lidelser i denne gruppen.

Kunnskap og tilrettelegging for hørselstap i barnehage og skole

Hørselshemmede barn og unge bruker mye energi på å kompensere for sitt hørselstap. Fordi de hører dårligere enn andre er de mer avhengig av å konsentrere seg og bruke øynene for å få med seg hva som blir sagt. Å være i konstant alarmberedskap på denne måten for å høre er krevende for barn og unge. Mange barn og unge kommer derfor hjem fra skolen og er utslitt fordi de har brukt opp energien på å kompensere for hørselstapet.

Konsekvensene av hørselstap kan være at barna ligger etter i undervisningen og dermed ikke får mestringfølelse. En annen konsekvens er at de ikke blir inkludert i det sosiale på skolen.

Dessverre mangler lærerutdannelsen kunnskap om hvordan læreren skal forholde seg til barn og unge som hører dårlig. Derfor mener HLF at alle lærere må ha kunnskap om hvordan man kommuniserer med og underviser hørselshemmede barn. Skolene må også være universelt utformet samt ha teleslynge og lydutjevningssystem i alle klasserom. Regjeringen har vedtatt et veikart for universell

---

¹ Engdahl B, Tams K, Borchgrevink HM, Hoffman HJ. Screened and unscreened hearing threshold levels for the adult population: Results from the Nord-Trøndelag Hearing Loss Study. *Int J Audiol.* 2005; 44, 213-230.
http://www.fni.no/eway/default.aspx?pid=239&trg=Content_6496&Main_6157=6263:0:25,6102&MainContent_6263=6496:0:25,6109&Content_6496=6178:50246:25,6109:0:6562:14::0:0

² Hearing impairment among adults (HIA). Oslo: Senter for medisinsk metodevurdering, Sintef – a report of a joint project, 2001

³ Kermit, P., Tharaldsteen, A. M., Haugen, G. M. D., & Wendelborg, C. (2014). En av flokken?: Inkludering og ungdom med sansetap-muligheter og begrensninger. <https://samforsk.no/Publikasjoner/2018/HLF%20rapport%20endelig%20WEB.pdf>

⁴ <https://www.hlf.no/aktuelt/2018/hlfu-hos-likestillingsombudet/>

utforming av alle skoler i Norge. I dette veikartet er målet at alle skoler skal være universelt utformet innen 20130. HLF er positive til dette arbeidet og mener det er på høy tid at også skolen blir universelt utformet.

I tillegg til kunnskap og en universelt utformet skole må læreren også ha vilje til å ta det tekniske utstyret i bruk og anvende kunnskapen om kommunikasjon med hørselshemmede i praksis. Dette innebærer å se på barnet når de snakker til det, prate normalt og stå med lyset i ansiktet slik at det er mulig for eleven å munnavlese.

Spesialundervisning

Mange barn og unge med nedsatt hørsel har rett på spesialundervisning i skolen. Dessverre ser vi at ufaglærte ofte blir benyttet i spesialundervisningen. Forskning viser at elevene får mindre ut av undervisningen når ufaglærte benyttes, enn om de hadde fulgt den vanlige undervisningen. At ufaglærte brukes til spesialundervisning øker dermed faren for at de hørselshemmede elevene blir hengende etter og dette kan minske mestringfølelsen. Spesialundervisningen skal være en ressurs for de hørselshemmede elevene for at de skal ha de samme mulighetene til å lære som sine klassekamerater. Spesialundervisning skal forebygge og avhjelpe utfordringer ved læring og utvikling, ikke skape nye problemer. Derfor mener HLF at regjeringen må sørge for at barn med vedtak om spesialundervisning alltid må undervises av lærere som har bakgrunn fra spesialpedagogikk.

Omfattende mobbing av hørselshemmede barn og unge

HLF er glade for at regjeringen har nedfelt nulltoleranse mot mobbing i opplæringslovens §9A-3 og at alle skoler er forpliktet til å jobbe kontinuerlig og systematisk for å bekjempe mobbing.

HLFs mobbeundersøkelse viste at over halvparten av hørselshemmede barn har opplevd mobbing på skolen og hver fjerde elev opplever mobbing hver måned. Dette er nedslående resultater da vi vet at mobbing kan forårsake store psykiske lidelser.

HLFs mobbeundersøkelse avdekket også at seks av ti elever mener voksne sjelden eller aldri griper inn overfor medelever. At voksne på skolen ikke griper inn er alvorlig for barnet som mobbes og alle som er vitne til det. Det er også et brudd på lovens bestemmelse §9 A-4 om Aktivitetsplikt i de tilfeller mobbing forekommer.

Det mest negative funnet i undersøkelsen var at en av seks hørselshemmede barn opplever at det var læreren som mobbet.

På bakgrunn av at hørselshemmede barn mobbes i så stort omfang, av sine klassekamerater og lærere, så mener HLF at det må settes inn nye tiltak. Et skritt på veien vil være at alle lærere og førskolelærere får kunnskap om hørselshemming i sine utdanninger. Dette omfatter hvordan man kan inkludere hørselshemmede barn og unge i undervisningen og i det sosiale, samt kunnskap om den økte risikoen hørselshemmede barn og unge har for å bli mobbet i skolen.

Fra skole til utdanning

Hørselshemmede barn og unge er som andre. De vil bli politi, brannmann, leger og snekkere. Derfor er det viktig at alle barn får samme utbytte av undervisningen og den samme oppmuntringen til å nå sine mål. Det er viktig at unge som hører dårlig oppfordres til å sette seg sine mål og får den støtten de trenger for å nå disse, på lik linje med andre

Forskning viser at hørselshemmede med høy utdanning har bedre livskvalitet enn andre med dårlig hørsel. At mange hørselshemmede faller fra videregående opplæring og ikke kommer inn i arbeidslivet påvirker den enkeltes livskvalitet og kan påføre samfunnet store kostnader. .

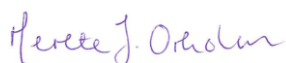
På bakgrunn av dette mener HLF at er det viktig å støtte under hørselshemmede barn og unge i skole og utdanning. HLF mener beste måten å gjøre dette på er å stille de samme kravene til hørselshemmede

elever som andre og å heve kunnskapsnivået på læreren når det kommer til undervisning og inkludering av hørselshemmede.

Merknader:

- 1. Sørge for at hørselshemmede barn og unge har tilgang til teleslynge (krav 1/10 av alle klasserom på en skole) og lydutfjvningssanlegg på alle skoler**
- 2. Veikartet for universell utforming av skolen må gjennomføres**
- 3. Spesialpedagogikk med fokus på kunnskap om hørselsutfordringer, må inn i all lærerutdanning**
- 4. Barn med vedtak om spesialundervisning må undervises av lærere som har utdanning fra spesialpedagogikk**

Takk for at vi får komme med våre innspill. Lykke til videre med arbeidet.

Merete J. Orholm

Politisk sjef

Niklas Didrik Hellum

Interessepolitisk rådgiver